

In Nijmegen waren voor de oorlog bij de verschillende parochies katholieke Scoutinggroepen actief. Aan de parochie van de Maria Geboortekerk aan de Berg en Dalseweg in Nijmegen was de mgr. Hamergroep, onderdeel van de Katholieke Verkenners, verbonden. De groep was op 8 september 1936 opgericht door Pastoor Biesta. Ze had welpen en verkenners en de leden droegen een bruine das. De groep was vernoemd naar de Nijmeegse Ferdinandus Hubertus Hamer die missionaris was en in Mongolië tot bisschop werd gewijd. Tijdens de Bokseropstand werd hij onder afschuwelijke omstandigheden in juli 1900 ter dood gebracht.

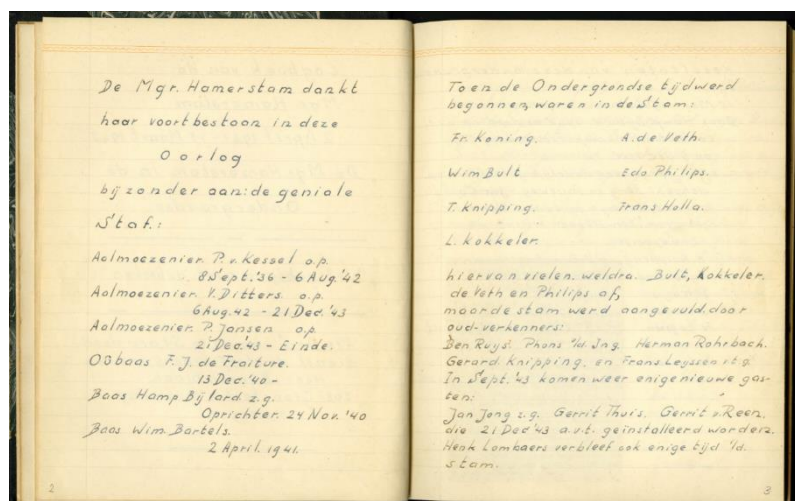
Vlak voor de oorlog nam Aalmoezenier P. van Kessel het initiatief om een stam op te richten en hij vroeg Hampie Bijlard of hij de nieuwe stam wilde leiden. Op dat moment was Hampie nog lid van de Petrus Canisiusstam van de Sint Jorisgroep, waar ook Jan van Hoof lid van was en Jos de Fraiture oubaas. Op 24 november 1940 richtte Hampie de Mgr. Hamerstam op en werd Baas van de stam. Jos de Fraiture werd oubaas.

Na het verbod op Scouting in april 1941 ging deze stam ondergronds verder onder de naam Debatingclub. Wim Bartels, hopman bij de groep, werd toen Baas omdat Hampie naar Duitsland vertrok, waar hij als architect de herbouw van gebombardeerde steden begeleidde. Hij zorgde ervoor dat veel Nederlandse jongens uiteindelijk als dwangarbeider aan de Arbeitseinsatz konden ontsnappen. De stamleden kwamen ondergronds samen, onder andere in de stoffeerderij van dhr. Beerendonk aan de Groesbeekse Dwarsweg en de villa van dhr C. Schretlen, commissionair in effecten, die achteraf woonde aan de Holleweg 67 in Nijmegen. Na het vertrek van Pastoor van Kessel in augustus 1942, werd Pastoor Van Ditters aalmoezenier. Hij werd op 21 december 1943 opgevolgd door Pastoor P. Jansen.

Tot de voortrekkers van het eerste uur behoorden Frans Koning, Wim Bult, Toon Knipping, Couch Kokkeler, A. de Veth, Edo Philips en Frans Holla. Voortrekker Gerard Knipping hield in de oorlog een stamlogboek bij.

Frans duikt in de eerste helft van 1942 onder in Wanrooy om aan de Arbeitseinsatz (dwangarbeid) te ontkomen.

Hij opende de lange rij van stamleden die later in de oorlog onderdoken om aan deportatie te ontkomen. Zijn mede stamleden in juni 1943 een tocht naar Wanrooy om hem te bezoeken.

Op 17 september 1944 begint de operatie Market Garden. Voortrekkers van de Mgr. Hamerstaam helpen mee in de hulpverlening. Ze ontruimen huizen en helpen met bluswerkzaamheden. Op 21 september 1944 is de Waalbrug in Nijmegen ingenomen en kunnen scouts weer hun uniform aantrekken. De padvinders, verkenners en voortrekkers melden zich die dag bij Kweekschool de Klokkenberg waar hoofdcommissaris en districtscommissaris Arie Oosterlee van de NPV directeur is. Ook de districtscommissaris van de Katholieke Verkenners Leo van der Kun is hier. De jongens krijgen opdrachten om te helpen met het overbrengen van boodschappen omdat de telefoonlijnen niet meer werken en het verlenen van hulp in schuilkelders en ziekenhuizen.

Gerard Knipping krijgt samen met medevoortrekker Jan Jong opdracht om een boodschap weg te brengen. Beiden zijn in voortrekkersuniform. Jan komt hierbij om nadat hij door granaatscherven getroffen is, waarschijnlijk afgevuurd tijdens de luchtgevechten tussen Engelse en Duitse jachtvliegtuigen in de strijd om de Waalbruggen. In zijn dagboek beschrijft Gerard hoe hij de familie inlicht en de begrafenis van zijn vriend en medescout regelt. Op de dag van zijn uitvaart zorgt Frans Koning voor de vlag op zijn kist. Tijdens de dienst dienen Gerrit Thuis en Gerard Knipping de requiemmis. Regelmatig moeten ze schuilen voor granaat inslagen tijdens de uitvaartdienst en de tocht van de noodkerk naar de begraafplaats.

De stamleden Gerard Knipping, Frans Holla, Gerrit van Reen, Frans Koning, Herman Rohrbach, Ben Ruijs, Ton Schmidt en Kees Holla worden ingezet bij het Oud Burgerghuis en de daarachterliggende bunker. Rohrbach worden ingezet bij het Oud Burgerghuis en de daarachterliggende bunker. Hier waren burgers al meer dan 10 dagen aan het schuilen voor het oorlogsgeweld. Ze ruimen de boel op en richten de bunker in als noodhospitaal. Later gaan Wim Bartels, Frans Holla en Wim Lessman aan de slag op het Dominicuscollege, dat dienst doet als doorvoerkamp voor bewoners uit de Betuwe naar Brabant en België. Gerard Knipping en een aantal anderen gaan aan de slag op de Annastichting als Ordonnance, bom disposal assistents en in de administratie. Frans Koning raakt op 29 oktober 1944 gewond door een granaatscherf en wordt opgenomen in het ziekenhuis.

A photograph of a handwritten note on aged paper. The text is written in cursive and reads: "Frans Koning is door een granaatscherf getroffen bij een zwaar bombardement op zondag 29 oktober en ligt th. ziekenhuis."

Na de oorlog komen stamleden op verschillende plekken terecht. Frans Koning en Gerrit van Reen gaan naar Nederlands Indië, Toon Knipping en Frans Leysen nemen dienst bij de Royal Air Force (RAF), Ben Ruijs vertrekt naar Australië en Wim Bartels zit in Duitsland.

Meer informatie

[Studiezaal Nijmegen - 579 Logboek Hamerstaam - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Studiezaal Nijmegen - 579 – fragment bezetting 1942 - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Studiezaal Nijmegen - 579 – Nijmegen onder granaatvuur 1944 1945 transcriptie - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.